

مارگز دگی :

مارگز دگی از مواردی است که خیلی با مردم مورد آن هوش ارانه و با دقت عمل کرد چرا که هر گونه غفلت ممکن است منجر به عوارض خطرناکی برای فرد مسموم شود. مارها انواع گوناگونی دارند که از این بین تنها تعداد معدودی سمی و خطرناک هستند. به یاد داشته باشید که حتی مارهای سمی نیز تنها برای دفاع از خود یا به قصد شکار از نیش و سم خود استفاده می کنند.

مارهای سمی به گروه بزرگ تقسیم می شوند :

1- خانواده ی مارهای مرجانی شامل مار مرجانی، کبری، ماهبا و غیره

2- خانواده ی افعی ها از جمله افعی، مارزنگی و غیره

نکته : هرگونه مارگز دگی را با دسمی تلقی کرد مگر خلاف آن ثابت شود.

بنابراین لازم است مصدوم را حتماً و در اسرع وقت به مراکز درمانی منتقل کنید تا تحت مراقبت های لازم قرار گیرد. همانطور که می دانید که مارها سمی نبوده و در واقع به دو دسته سمی و غیرسمی تقسیم می شوند. مارهای سمی خود از نظر میزان سمی بودن یکسان نبوده و با هم فرق دارند. همچنین از نظر شکل ظاهری نیز مارهای سمی و غیرسمی تفاوت های آشکاری دارند که برخی از آنها در جدول آورده شده اند. مارهای سمی و غیرسمی تفاوت های دارند که از جمله آنها می توان به موارد زیر اشاره کرد :

1- مردمک چشم مارهای سمی به صورت بیضی (خطی) و شبیه مردمک چشم گربه است. ولی مردمک چشم مارهای غیرسمی گرد و مدور است. نکته : مار مرجانی که از خطرناک ترین مارهای سمی است مردمک مدور دارد.

2- سر مارهای سمی مثلی شکل است و با بدن مار زاویه دارد، ولی سر مارهای غیرسمی به صورت نیمه بیضی است و در واقع بدن مارهای غیرسمی شبیه کرم خاکی است. نکته : سر مار مرجانی مثلی نبوده ولی این مار از انواع سمی است.

3- مارهای سمی برای نیش زدن از دو دندان نیش استفاده می کنند و محل گزش معمولاً با یک آدوسوراخ (ازخم) مشخص می شود. اما در مارهای غیرسمی دندان ها متعدد هستند و در دور دهنه هلالی قرار می گیرند.

4- حلقه های دم مارها در انواع سمی منفرد است، ولی در مارهای غیرسمی به صورت یک ردیف دوتایی در کنار هم دیده می شود.

5- در پائین چشم مارهای سمی یک حفره ی کوچک وجود دارد که در مارهای غیرسمی دیده نمی شود.

مشخصه	مارهای سمی	مارهای غیرسمی
حفره ی بین چشم و بینی	دارند	ندارند
مردمک چشم	بیضی شکل	گرد
شکل سر	مثلی شکل و پوشیده از پولکهای ریز	_____
طول مار	کوتاهتر	طولانی تر
دندان نیش و پش	بلند	کوتاه

علائم و نشانه ها و بررسی : مار :

- مشاهده مار

- مشاهده ی سوراخ ا زخم در محل نیش زدگی .

- درد در محل گز دگی ، درد و سوزش شدیدا است .

- تورم ، با گذشت زمان ، تورم به سمت قسمت مرکزی اندام و به طرف تنه ی فرد پشرفت می کند .

- قرمزی پوست و بروز تاول قرمزی و تورم عروق لنفاوی در عضو گزیده شده و پشرفت ا بن قرمزی و تورم به سمت

قسمت های مرکزی بدن . لبه های ا بن ناحیه 4 به ار دردناک و نسبت به لمس حساس می باشند .

- تهوع ، استفراغ ، سرگیجه و احساس ضعف

- کاهش فشار خون

- تب ، لرز و تعریق

- سوزن سوزن ا کرخت شدن نوک انگشتان و اطراف لب و دهان

- خونریزی از بینی ، وجود خون در ادرار ا مدفوع

- تند شدن تنفس ا تنگی نفس

- افزایش نبض

- مشکل بینایی

هنگامی که کسی توسط مار سمی مورد گزش قرار می گیرد، علائمی در او ظاهر می شود که بسته به نوع سم و مزان

ورود آن به بدن به دو گروه خفیف و شدید تقسیم می شود :

نوع

علائم

خفیف	تورم، ته ر رنگ، درد کم، احساس قلقلک، ضربان سرع، ضعف عمومی، تهوع، استفراغ، اختلال دید
شدید	تورم سرع و کمر ختی بدن، درد، مردمک سنجاقی، به خود پچ بدن، هذ ان، شوک، تشنج، فلج، عدم وجود نبض

علائم و نشانه های زهر آگن شدن و سرعت تظاهر به آنها به عوامل زیر بستگی دارد :

1- اندازه مار

2- محل، تعداد و عمق گزیدگی

3- مقدار زهر تزریق شده

4- حساسیت فردی نسبت به زهر

5- سن و وزن مصدوم

6- سلامتی عمومی عضو

7- نوع و تعداد میکروارگانیسم موجود در حفره دهانی مار

در بررسی بیمار، ابتدا به دنبال اثرات دو دندان روی پوست مصدوم بگردید. البته ممکن است فقط یکی از دندان‌ها

در پوست فرو رفته باشد. گاهی نیز یکی از دندان‌های مار در حمله به هدف قبلی شکسته است. این نیز ممکن است که مار

در مرحله پوست اندازی بوده ، و بیشتر از دو دندان داشته باشد .

کمکهای اول 4

در ابتدا پس از ارزیابی محل حادثه و استفاده از لباس و کفش مناسب جهت جلوگیری از مارگزیدگی ، مصدوم را از

محل حادثه دور کند . (البته در صورت عدم وجود خطر ، بی حرکت نگه داشتن مصدوم در اولویت قرار دارد)

اکثر گزیدگی ها در ناحیه دست و پاها اتفاق می افتد . بنابراین توصیه می شود (در مورد مارها ی که سم آنها از

طریق اختلال در عملکرد دستگاه عصبی عمل می کند ، مانند مار کبری و مار مرجانی) با استفاده از پارچه ای باندی که

حدود 4 تا 5 سانتی متر عرض داشته باشد ، بالا و پایین محل گزیدگی را ببندد ، که البته این کار با دقت و سرعت

اصول انجام شود. باند ۱ پارچه را طوری ببندد که یک انگشت براحتی از زیر آن عبور کند و مانع مصدود شدن خون

سرخرگی نشود.

توجه: در صورتی که محل گزش در نزدیکی مفاصل است، از قرار دادن نوار در دو سمت مفصل خودداری کند و نوار

مورد نظر را فقط در بالای زخم (سمتی که به تنه مصدوم نزدیک تر است) ببندد.

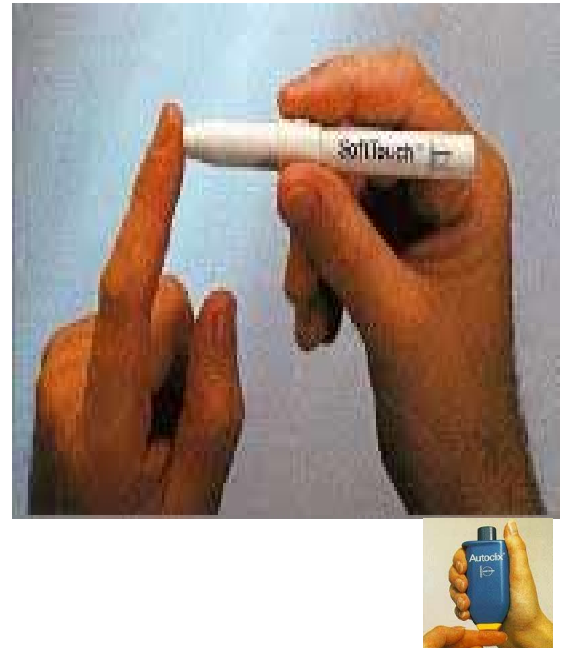
انتهای زخمی را پانسمان تر با هم سطح قلب قرار دهد. زیر آلات، ساعت یا لباس های تنگ را از اندام گزیده شده

خارج کند.

استفاده از دستگاه پمپ مکندگی مخصوص در 30 دقیقه اول مارگز دگی توصیه می شود. در صورتی که پس از 5 تا

10 دقیقه بعد از گز دگی به بیمار رسد، توسط ساکشن کردن می تواند 25-50٪ زهر را خارج کند. در صورت

در اخته ار داشتن محلول آنتی سپتیک ۱ صابون سطح زخم را با آن شستشو ده.

شکل بالا: دستگاه پمپ مکنده مخصوص

در نقطه گزیدگی و درست با همان عمقی که نشمار فرو رفته است (معمولاً ۴ میلی سطحی و حدود ۴ میلی متر) یک برش خطی بدهد. هچگاه روی ناحیه را برش ضربداری ندهد زیرا کارر سک بریده شدن اعصاب و عروق خونی را افزایش می دهد.

زخم با مدت حدود ۲۰ دقیقه ساکشن شود. در صورتی که نجات دهنده خود زخم بازی در دهان اطراف دهان داشته باشد، با مدت از این کار اجتناب نماید. مایع زخم که توسط ساکشن دهانی خارج می گردد، با مدت مرتباً دور ریخته شود. با این حال اگر احتمالاً بلعیده شد، جای نگرانی نیست، زیرا زهر در معده بی اثر می شود.

در صورت امکان اطلاعات صحیحی در مورد شکل مار به دست آورید. هرگز به بیمار اجازه ندهید که راه برود. مصدوم را سریعاً به مراکز درمانی منتقل کنید.

نکته: استفاده از کمپرس سرد در مارگزیدگی ممنوع است.

نکته: سم بعضی از مارها (مثل مار کبرا و مار مرجانی) بر روی سیستم عصبی اثر می گذارد و با فلج کردن عضلات تنفسی باعث خفگی و مرگ فرد می گردد. ارایه کمک های اولیه مناسب، به ویژه انجام تنفس مصنوعی (احیای قلبی - ریوی) در نجات زندگی این افراد از اهمیت خاصی برخوردار است.

توجه: چون مارگزیدگی در هر کشور و ناحیه با مارهای خاص آن منطقه جغرافیایی اتفاق می افتد، برای اطلاع صحیح از انواع مارهای موجود در منطقه و نحوه ارایه کمک های اولیه بهتر است با مسئولین مربوطه مثل مقامات سازمانهای بهداشتی، سازمان دامپزشکی، سازمان مراتع و جنگلبانی و ... تماس بگیرید و اطلاعات لازم را از آنها جویا شوید.

عقرب گز مدگی

عقرب ها (Scorpion) وابسته به عنکبوت ها هستند. در دنیا گونه های متعددی عقرب وجود دارد که تنها تعدادی محدود برای انسان خطرناک هستند. عقرب بیشتر در آب هوای گرم و شب ها فعال هستند و به انسان علت رعایت نکات امنی در مورد جلوگیری از عقرب گز مدگی به خصوص در مناطق گرمسیری و به هنگام تاریکی هوا اهمیت دارد. (مثل پوشیدن جوراب، شلوار و کفش مناسب، تکان دادن کفش و لباس قبل از پوشیدن و غیره)

سم یک نوع عقرب به نام سنتروروس اسکالپچراتوس (Sculpturatus Centruroides) شدیدا کشنده است (عقرب کوچک و زرد رنگ با یک توپرکول کوچک روی پشت، و به طول 2.5 تا 7.5 سانتی متر، که به آن عقرب جرار نیز گفته می شود).

نکته: خطرناک ترین عقرب در ایران عقربی است به نام گاردیم که محل زیست آن خوزستان است.

علائم و نشانه ها

پس از چند دقیقه از گزش عقرب که عموماً در اندام (دست و پا) اتفاق می افتد علائم زیر مشاهده می شود:

- درد، تاول، قرمزی، تورم
- با گذشت چند ساعت از گزش، ممکن است علائم زیر در فرد مشاهده شود:
- تند شدن نبض
- بالا رفتن فشار خون
- سرگیجه، حالت تهوع و استفراغ
- بی اختیاری ادرار و مدفوع
- تنگی نفس
- تشنج
- افزایش ترشح بزاق

عقرب گز مدگی اغلب خطرناک نیست و تنها باعث بروز علائم و نشانه ها موضعی در محل گزش می گردد. با این وجود با کمک های اولیه ضروری را برای مصدوم انجام داد و خطرناک بودن آن نبودن عقرب و شدت مسمومیت را به کادر درمانی و پزشک واگذار کرد.

کمک های اولیه

- ارزشی صحنه حادثه، دور کردن آلوده از خطر، درخواست کمک در صورت لزوم
- ارزشی اولیه مصدوم و انجام مراحل ABC و دیگر کمک های اولیه ضروری در صورت لزوم
- بی حرکت نگه داشتن مصدوم و ثابت نگه داشتن عضو گزیده شده
- کمپرس سرد (نکته از گذاشتن یخ به صورت مستقیم بر روی اندام خودداری کنید)
- استفاده از دستگاه مکندة مخصوص جهت خارج کردن سم (در صورت عدم وجود دستگاه مکندة مخصوص، استفاده از ساکشن و آموکدن محل گزش توسط دهان می باشد).

• انتقال سریع به مرکز درمانی

در برخی موارد و در صورت شدت بودن مسمومیت در مراکز درمانی از پادزهر سم عقرب برای خنثی سازی سم و درمان فرد استفاده می شود. البته این کار باید با دستور پزشک و تحت نظارت مستقیم او انجام شود.

در مورد بریدن و مکیدن محل زخم با دهان توافق نظر وجود ندارد. بعضی صاحب نظران با این کار مخالف هستند و عده ای استفاده از این روش را مجاز می دانند.

در برخی از کتب بستن بالای محل گزش با هدف تاخیر در جذب سم توصیه شده است. برای این کار باید:

1- از پارچه، باند، کوسه یا مناسبتی دیگر با عرض حداقل چهار تا پنج سانتی متر استفاده کند.

2- پارچه، باند، کوسه مورد نظر را حدود پنج سانتی متر بالاتر از محل گزش (یعنی قسمتی از اندام که به تنه مصدوم نزدیک تر است) ببندد.

3- پارچه، باند یا به حدی محکم بسته شود که تنها باعث کندشدن جریان لنف و خون سهاهرگی در اندام مربوطه گردد. توجه داشته باشد که این کار به هیچ وجه نباید باعث اخلال در جریان خون سرخرگی اندام مبتلا گردد. به این منظور، پارچه، باند یا به صورتی بسته شود که یک انگشت به راحتی از زیر آن عبور کند و همچنین باعث قطع نبض در نقاط انتهایی اندام مبتلا نگردد.

توجه: در صورت نزدیک بودن مراکز درمانی بهتر است بدون فوت وقت و انجام اقدامات اضافی مصدوم را هر چه سریعتر به مراکز درمانی منتقل کند.

گزیدگی عقرب در افراد پیر، کودکان، نوزادان و افراد مصدوم خطرناک تر است. همچنین اگر گزش متعدد باشد نزد یک سروصورت آگردن مصدوم باشد، خطرناک تر از گزش اندام (دست و پا) خواهد بود. به یاد داشته باشد که علائم گزیدگی با عقرب "گاردیم" در ابتدا بسیار خفیف و ناچیز است و هم این مسئله اغلب باعث عدم مراجعه به موقع فرد به مراکز درمانی می گردد. اما مراجعه به مراکز درمانی لازم و ضروری است و تاخیر می تواند منجر به بروز علائم مختلف مسمومیت، از بین رفتن بافت های بدن در محل گزش، حتی در موارد شدت منجر به مرگ فرد گردد.